

بررسی کتاب «قرآن و کتاب مقدس، درون‌مایه‌های مشترک»

دکتر مصطفی محقق داماد در نشست نقد و بررسی کتاب «قرآن و کتاب مقدس، درون‌مایه‌های مشترک» آن را اثری مفید ارزیابی کرد و درباره‌ی وجوه مختلف ترجمه‌ای و محتوایی آن سخن گفت...

دکتر مصطفی محقق داماد در نشست نقد و بررسی کتاب «قرآن و کتاب مقدس، درون‌مایه‌های مشترک» آن را اثری مفید ارزیابی کرد و درباره‌ی وجوه مختلف ترجمه‌ای و محتوایی آن سخن گفت. به گزارش همشهری‌آنلاین به نقل از اینا در این نشست که صبح شنبه، 27 تیر، در خبرگزاری قرآن برگزار شد، کتاب «قرآن و کتاب مقدس، درون‌مایه‌های مشترک» با حضور دکتر محقق داماد فقیه، اصولی و حقوقدان و مفسر قرآن و بخشعلی قنبري، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی مورد نقد و بررسی قرار گرفت. محقق داماد: نویسنده بر قواعد زبان عربی و فلسفه و عرفان اسلامی تسلط کامل دارد آیت‌الله محقق داماد در بخش نخست به دشواری کار ترجمه این اثر اشاره کرد و گفت: ترجمه از تألیف دشوارتر است، به‌ویژه ترجمه متون انسانی و از میان آنها ترجمه متون دینی کار بسیار مشکلی است. فضاوت درباره ترجمه نیز تنها هنگامی میسر است که متن اصلی را در دست داشته باشیم و به مقایسه بپردازیم، به همین دلیل نقد کامل ترجمه این اثر به دلیل در دست نداشتن متن اصلی آن، امکان‌پذیر نیست. محقق داماد به عنوان اصلی کتاب در زبان فرانسه اشاره کرد و گفت: عنوان اصلی اثر «قرآن و وحی مسیحی و یهودی، مطالعه تطبیقی» است که متفاوت از ترجمه آن در زبان فارسی به نظر می‌رسد. نکته دیگر این که باید مشخص می‌شد نویسنده از سوی کدام یک از طوایف چندگانه و با کدام تفسیر و قرائت مسیحیت سخن می‌گوید، زیرا این دین دارای طوایفی متعدد و متفاوت با یکدیگر است. وی با اشاره به دشواری ترجمه متون مقایسه‌ای از میان متون دینی، به ذکر برخی عبارات کتاب و نقد آنها پرداخت و گفت: بیشتر صفحات و جملات این کتاب قابل فهم و معقول است، اما تنها کسانی موفق به درک کتاب می‌شوند که تخصص در مفاهیم داشته باشند. البته ممکن است استفاده از برخی عبارات قابل نقد در ترجمه این اثر به سلیقه مترجم در به‌کارگیری واژه‌ها مرتبط باشد. محقق داماد ادامه داد: با تعمق و تحقیق بیشتر می‌توان معادل‌هایی برای برخی واژه‌های به نظر غیر قابل ترجمه، یافت و واژه‌ای تازه را به عنوان معادل برخی از کلمات در واژگان فارسی جای داد. در بخش تحلیل محتوایی کتاب مورد نقد این نشست، محقق داماد به تسلط کامل نویسنده به زبان و قواعد و فلسفه زبان عربی اشاره کرد و گفت: ماسون به‌خوبی با ریشه و نحوه کاربرد واژه‌ها در زبان عربی آشناست، به‌گونه‌ای که واژه توحید را تنها به معنای یگانگی خداوند نگرفته و بر اساس قواعد ظریف و پیچیده عربی معادل «اقرار به وحدانیت خداوند» را برای آن برگزیده است. وی در ادامه پس از ذکر عبارات دیگری از ترجمه کتاب و نقد آنها، به تحلیل محتوایی یکی از فصول کتاب پرداخت و گفت: اگر نوشتن این فصل از کتاب را بر عهده داشتیم، به‌گونه‌ای دیگر به موضوع آن می‌پرداختیم. در این بخش ابتدا باید دریافت که نویسنده این کتاب چه برداشتی از عیسی(ع) به عنوان پیامبر مسیحیان داشته است، زیرا نگاه مسلمانان به مسیح به عنوان پیامبری الهی که اعتقاد به آنان ضروری است، با نگاه مسیحیان به مسیح متفاوت است. وی افزود: این اثر اسلام را با مسیحیت و مسیح(ع) را با پیامبر اسلام(ص) مقایسه کرده، اما این مقایسه اشتباه است زیرا بر اساس اعتقاد و نگاهی که مسیحیان به پیغمبر خود دارند، وی را خدای مجسد و نازل بر زمین می‌دانند، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت مقایسه نویسنده اشتباه است، بلکه روش صحیح مقایسه مسیح(ع) با قرآن به عنوان وحی منزل، «کلمه‌الله» و آیت خداوند و همچنین مقابل کردن انجیل با سنت پیامبر(ص) است، زیرا تمامی انجیل‌ها تفسیری از زندگانی و سیره مسیح(ع) است. محقق داماد با اشاره به نگارش این کتاب بر اساس ذهنیت مسلمانان از مسیحیت اظهار داشت: فرد مسیحی با مطالعه این اثر اغنا نخواهد شد زیرا بسیاری از عقاید وی در آن نادیده گرفته شده است. قنبري: حاصل تلاش 20 ساله خانم ماسون در مراکش سپس بخشعلی قنبري، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، جنگ‌های صلیبی را عاملی برای آغاز پلورالیسم دینی و مطالعات تطبیقی و مقایسه‌ای خواند و اظهار داشت: جنگ‌های صلیبی همچنین سبب شکل‌گیری گفت‌وگوهای مسیحیت و اسلام بود. مسیحیان پس از این نبردهای خونبار در قرن شانزدهم بود که دریافتند نجات، غیر از سقف کلیسا در زیر سقف مسجد نیز دست‌یافتنی است. وی افزود: یکی دیگر از اقدامات صورت گرفته پس از جنگ‌های مسلمانان و مسیحیان، ترجمه کتاب مقدس از زبان لاتین، زبانی باستانی و منسوخ شده، به زبان‌های اروپایی بود. این اقدام که اقبال فراوان مسیحیان به کتاب مقدس را در پی داشت، فضایی را برای روی آوردن به سایر ادیان و کتاب‌های مقدس نیز پدید آورد. قنبري به «ماکس مولر» به عنوان پایه‌گذار پژوهش‌های دینی اشاره کرد و گفت: وی با ترجمه مجموعه کتاب‌های مقدس به زبان‌های آلمانی و انگلیسی، آغازگر مطالعات تطبیقی بود.

وي مطالعه تطبيقي و مقایسه‌اي را متفاوت از یکدیگر دانست و گفت: روش تحقیق درباره کتاب‌های مقدس، مطالعه مقایسه‌اي است زیرا محققان به دنبال یافتن نقاط مشترك و همچنین تفاوت‌های ادیان با یکدیگرند که در این میان کتاب آسمانی مسلمانان قرآن با استقبال و توجه فراوانی مواجه است.

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی و مدرس کتاب مقدس، یکی از آخرین آثار با موضوع مطالعه مقایسه‌اي ادیان مسیحیت و اسلام را کتاب «قرآن و کتاب مقدس، درون‌مایه‌های مشترك» دانست و گفت: خانم «دنیز ماسون» نویسنده این اثر، برای انجام تحقیقات خود بیست سال در کشور مراکش اقامت گزید و زبان عربی را به بهترین شکلی آموخت، به‌گونه‌اي که یکی از بهترین ترجمه‌های قرآن به زبان فرانسه متعلق به اوست.

وي با اشاره به این کتاب به عنوان یکی از آثار برجسته ماسون در عرصه دین‌پژوهی و موفقیت گسترده آن، اظهار داشت: دیالوگ‌های مسیحیت و اسلام تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی یک‌طرفه و به نفع مسیحیت بود، اما بعد از آن و با به اوج رسیدن روش پدیدارشناسی دین و معناشناسی، دخالت دادن افکار و عقاید شخصی در اظهار نظرها و نتیجه‌گیری‌ها محدود شد.

قنبری افزود: روش معناشناسی معتقد به ایجاد شبکه معنایی است، به این صورت که واژه‌های کتاب‌ها بنابر موضوعات مورد بحث در دایره‌اي قرار می‌گیرند که دارای معانی خاص خودند و ماسون در کتاب خود هر دو روش را رعایت کرده است.

در ادامه قنبری به تعدد کتاب‌های مقدس مسیحیان اشاره کرد و گفت: نویسنده کتاب مقدس را بر اساس قرآنت مسلمانان سنی مذهب مراکش از آن، با قرآن مقایسه کرده است، در حالی که کتاب‌های مقدس متعددی وجود دارد که هر یک از آنها با دیگری متفاوت است. نکته دیگر این کتاب، اعتقادات مسیحی موجود در آن است که برگرفته از اعتقادات نویسنده است.

وي افزود: نویسنده برای مفهوم توحید در قرآن و کتاب مقدس فرق چندانی قایل نمی‌شود و تثلیث را به عنوان یکی از ضروریات در اعتقادات مسیحیان که رد آن موجب ارتداد است، به معنای توحید گرفته است، در صورتی که تثلیث با دربر داشتن سه مفهوم پدر، پسر و روح‌القدس که هر یک به عنوان خدا مطرح‌اند، هرگز با توحید یکسان نیست. البته عدم توجه به این موضوع از ارزش‌های کتاب کم نمی‌کند.

کتاب 1024 صفحه‌اي «قرآن و کتاب مقدس، درون‌مایه‌های مشترك» نوشته محقق فرانسوی دنیز ماسون با ترجمه فاطمه تهامی سال 1386 از سوی دفتر پژوهش و نشر سهروردی منتشر و روانه بازار کتاب شد. این اثر سال 1386 به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی برگزیده شد.

دنیز ماسون، پس از 20 سال تلاش شبانه‌روزی، سرانجام حاصل کار خود را با نام «قرآن و کتاب مقدس» منتشر کرد. کتاب «قرآن و کتاب مقدس» کوشیده است طی بررسی تطبیقی، همسویی‌ها و ناهمسویی‌های قرآن و کتاب مقدس (اعم از عهد جدید و عهد قدیم) را روشن سازد. ماسون، به مدت 60 سال، تمام وقت خود را صرف آموختن زبان عربی کرد و چندین دهه در کشور مراکش زندگی کرده است